

Podstawy matematyki – praca domowa nr 9

Termin oddania: 2 stycznia 2012

1. Niech $\mathbb{N}_+ := \mathbb{N} - \{0\}$. Czy każdy właściwy podzbiór zbioru $\mathbb{N}^+$ ma kres górny w porządku $\langle \mathbb{N}_+, | \rangle$, gdzie znak $|$ oznacza relację podzielności? A czy każdy podzbiór ma kres dolny?
2. Udowodnić, że jeśli w porządku częściowym każdy podzbiór dwuelementowy ma kres górny, to każdy niepusty podzbiór skończony ma kres górny.
3. Niech $\epsilon \in \mathbb{R}_+ = (0, +\infty)$. Relację $\tau_\epsilon \subseteq \mathbb{R}^2$ definiujemy kładąc:

$$\langle x, y \rangle \in \tau_\epsilon \Leftrightarrow |x - y| < \epsilon,$$

Kliką w tej relacji nazwiemy taki zbiór $A \subseteq \mathbb{R}$, że $\forall a, b \in A \langle a, b \rangle \in \tau_\epsilon$

- (a) Czy τ_ϵ jest relacją równoważności?
- (b) Znaleźć $\bigcup \{B \mid B \text{ jest kliką oraz } 0 \in B\}$? Czy jest to klika? Czy jest to klika maksymalna? Podać przykład maksymalnej kliki, do której należy 0.
- (c) Czy dla dowolnych ϵ_1 i ϵ_2 istnieje takie $\gamma \in \mathbb{R}_+$, iż $\tau_\gamma = \tau_{\epsilon_1} \circ \tau_{\epsilon_2}$?
- (d) Dla jakich ϵ zachodzi $\langle \epsilon, \sqrt{2} \rangle \in \tau_\epsilon^+$?

Rozwiązania

1: Zbiór liczb pierwszych nie ma kresu górnego w $\mathbb{N}_+$, bo nie ma żadnych ograniczeń górnych. Nie ma bowiem liczby podzielnej przez wszystkie liczby pierwsze. Z podobnego powodu zbiór pusty nie ma kresu dolnego: taki kres byłby elementem największym w $\langle \mathbb{N}_+, | \rangle$, czyli byłby podzielny przez wszystkie liczby naturalne dodatnie.

2: Niech B będzie n -elementowym podzbiorem częściowego porządku $\langle Z, \leq \rangle$. Przez indukcję ze względu na n dowodzimy, że jeśli $n > 0$, to B ma kres górny. Dla $n = 0$ implikacja jest trywialna, dla $n = 1$ mamy zbiór jednoelementowy, którego kresem jest jego jedyny element. Dla $n = 2$ teza wynika wprost z założenia. Rozpatrzmy więc przypadek $n \geq 3$ i załóżmy, że wszystkie niepuste zbiory mniej niż n -elementowe mają kresy górne. Zbiór B możemy przedstawić jako sumę $B = A \cup \{a\}$, gdzie $a \notin A$ i A ma $n - 1$ elementów, a zatem ma kres górny $\alpha = \sup A$. Dwuelementowe zbiory też mają kresy górne, niech więc $\beta = \sup\{\alpha, a\}$. Pokażemy, że $\beta = \sup B$.

Najpierw zauważmy, że β ogranicza B z góry. Jeśli bowiem $x \in B$, to albo $x = a$ albo $x \in A$ i wtedy $x \leq \alpha$. W obu przypadkach $a \leq \sup\{\alpha, a\} = \beta$.

Teraz przypuśćmy, że jakiś element $d \in Z$ jest ograniczeniem górnym B . Wtedy $d \geq A$, skąd $d \geq \alpha$ (bo $\alpha = \sup A$) oraz $d \geq a$. Ale to znaczy, że $d \geq \{\alpha, a\}$, a więc $d \geq \sup\{\alpha, a\} = \beta$.

3a: Nie, relacja τ_ϵ jest zwrotna i symetryczna, ale nie jest przechodnia. Istotnie, $\langle \frac{\epsilon}{3}, \epsilon \rangle \in \tau_\epsilon$ oraz $\langle \epsilon, \frac{5\epsilon}{3} \rangle \in \tau_\epsilon$, ale $\langle \frac{\epsilon}{3}, \frac{5\epsilon}{3} \rangle \notin \tau_\epsilon$.

3b: Pokażemy, że $\bigcup\{B \mid B \text{ jest kliką oraz } 0 \in B\} = (-\epsilon, \epsilon)$. Zawieranie z prawej do lewej wynika stąd, że dla $x \in (-\epsilon, \epsilon)$ zbiór $\{x, 0\}$ jest kliką, do której należy zero. Na odwrót, jeśli $x \in B$, gdzie B jest kliką oraz $0 \in B$, to $|x| = |x - 0| < \epsilon$ czyli $x \in (-\epsilon, \epsilon)$.

Przedział $(-\epsilon, \epsilon)$ nie jest kliką (więc nie jest też kliką maksymalną), bo np. liczby $-\frac{3\epsilon}{4}$ i $\frac{3\epsilon}{4}$ nie są w relacji τ_ϵ . Przykładowa kliką maksymalną, do której należy zero, to przedział $[0, \epsilon)$.

3c: Tak. Niech $\gamma = \epsilon_1 + \epsilon_2$, wówczas $\tau_\gamma = \tau_{\epsilon_1} \circ \tau_{\epsilon_2}$.

Dla dowodu zawierania w prawo weźmy dowolne takie x, y , że $\langle x, y \rangle \in \tau_\gamma$. Przypuśćmy najpierw, że $x < y$. Skoro różnica $y - x$ jest mniejsza od γ (czyli od $\epsilon_1 + \epsilon_2$), to istnieje takie $z \in (x, y)$, że $z - x < \epsilon_1$ i $y - z < \epsilon_2$. Można przyjąć na przykład $z = x + |y - x| * \frac{\epsilon_1}{\gamma}$. Wtedy $\langle x, z \rangle \in \tau_{\epsilon_1}$ i $\langle y, z \rangle \in \tau_{\epsilon_2}$, a więc $\langle x, y \rangle \in \tau_{\epsilon_1} \circ \tau_{\epsilon_2}$. Dla $x > y$ dowód jest analogiczny.

Zawieranie w przeciwną stronę wynika z tego, że jeśli $\langle x, z \rangle \in \tau_{\epsilon_1}$ i $\langle z, y \rangle \in \tau_{\epsilon_2}$, to $|x - y| \leq |x - z| + |z - y| < \epsilon_1 + \epsilon_2 = \gamma$, a zatem $\langle x, y \rangle \in \tau_\gamma$.

3d: Dla dowolnego ϵ mamy $\tau_\epsilon^+ = \mathbb{R} \times \mathbb{R}$, w szczególności $\langle \epsilon, \sqrt{2} \rangle \in \tau_\epsilon^+$. Istotnie, dla $x < y$ istnieje taki ciąg $x = x_0, x_1, \dots, x_n = y$, że $\langle x_i, x_{i+1} \rangle \in \tau_\epsilon$ dla $i = 0, \dots, n - 1$. Wystarczy wziąć $n = \lceil 2 \frac{y-x}{\epsilon} \rceil$ oraz $x_i = x + i \cdot \frac{\epsilon}{2}$ dla $i = 0 \dots n - 1$ oraz $x_n = y$.